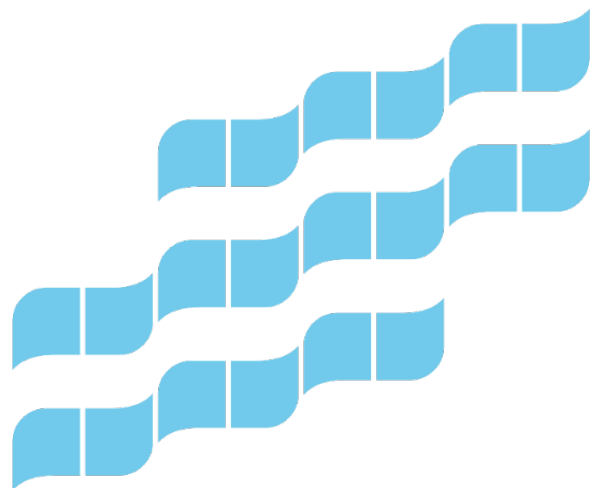

Tampereen kaupungin lukioden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

2024 - 2026

TAMPERE
LUKIOKOULUTUS

TAMPEREEN KAUPUNGIN LUKIOIDEN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA 2024 - 2026

Sisällysluettelo

Johdanto.....	3
Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä ohjaavat asiakirjat	4
Toiminnan kuvaus 2021-2023	7
Arvio aikaisempaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteutumisesta ja niiden tuloksista	8
Kartoitus oppilaitosten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteesta	9
Opiskelijavalinnat	9
Opetuksen järjestäminen	9
Opintosuoritusten arviointi	10
Opinto-ohjaus	10
Häirintä ja sen ehkäisy	11
Syrjintä ja sen ehkäisy	11
Toimenpiteet tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön edistämiseksi.....	12
Suunnitelman käsittely, seuranta ja arviointi.....	13
Lähteet	14
Liite 1. Toimenpiteet tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön edistämiseksi 2024-2026	

Johdanto

Tämän suunnitelman tarkoituksena on edistää Tampereen kaupungin lukioden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on laadittu vuosille 2024-2026 ja toimii Tampereen kaupungin lukioden yhteisenä ja yleisenä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmana. Tämän lisäksi jokainen oppilaitos kirjaa vuosittain lukuvuosisuunnitelman liitteeksi oman lukion suunnitelman, joka sisältää lukuvuodelle asetetut tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot, osallisuuden ja toiminnan arvioinnin tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Toiminnallisen suunnitelman avulla varmistetaan, että oppilaitosten tasa-arvoa ja yhdenvertaista kohtelua edistetään ja tarkastellaan Tampereen kaupungin lukioissa järjestelmällisesti.

Tasa-arvoinen ja yhdenvertainen toimintaympäristö takaa jokaisen yksilön mahdollisuuksia oppia. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden vahvistaminen on myös edellytys työllisyyden, osaamisen ja hyvinvoinnin kasvattamiselle. Oppilaitosten tehtävänä on omalta osaltaan varmistaa yhdenvertaisuus ja tukea tasa-arvon toteutumista muun muassa oppimistulosten ja ammatinvalintojen osalta. Tasa-arvon kannalta on myös tärkeää varmistaa, että oppilaitoksessa tunnustetaan häirintä ja siihen osataan puuttua. Kaikkien yhdenvertaiset mahdollisuudet menestymiseen tulee varmistaa.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma on yhdistetty yhdeksi suunnitelmaksi. Suunnitelmaa ohjaavat lait, Tampereen kaupungin strategia ja lukion opetussuunnitelma. Lain naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 5 a § velvoittaa, että oppilaitoksissa tulee vuosittain yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden edustajien kanssa laatia tasa-arvosuunnitelma. Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

1. Selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta
2. Tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi
3. Arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista

Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilas- ja opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintasuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan

laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tampereen kaupungin lukioden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma päivitetään 3. vuoden välein, ellei toisin tarpeelliseksi nähdä. Oppilaitoskohtaiset tavoitteet ja toimenpiteet ovat vuosittain tarkastelussa lukuvuosisuunnitelman päivityksen yhteydessä.

Osallistamistyötä syksyllä 2023 on tehnyt Tampereen kaupungin lukiokoulutuksen hallinnon korkeakouluharjoittelija, jonka johdolla on kartoitettu Tampereen kaupungin lukioden nykyistä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilannetta. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilannetta on selvitetty keskustelemalla lukioden rehtoreiden ja johdon kanssa, teettämällä opiskelijoille tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely Wilmassa sekä kuulemalla lukioden opiskelijakunnan hallituksia. Myös vuoden 2023 THL:n kouluterveyskyselyä on hyödynnetty tilannekartoituksessa. Toimenpiteiden osalta syksyllä 2023 yhteistyötä on tehty lokakuussa johtoryhmien tiimipäivässä sekä marraskuussa oppilaitosten yhdenvertaisuushenkilöiden kanssa.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioita käsitellään myös lukioden globaali- ja kansainvälisyyskasvatuksen suunnitelmassa. Globaali- ja kansainvälisyyskasvatuksen arvopohjassa korostuvat erityisesti mm. oman kulttuuri-identiteetin rakentaminen, yhdenvertaisuus, kulttuurisen moninaisuuden arvostaminen ja kunnioittaminen, aktiivinen maailmankansalaisuus, osallisuus, Agenda2030-ohjelman tavoitteet ja kielitietoisuus.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä ohjaavat asiakirjat

Lapsen oikeudet ja lait

Suunnitelmaa ohjaavat YK:n lapsen oikeuksien artikla 29 ja lait: laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986, yhdenvertaisuuslaki 1325/2014, lastensuojelulaki 417/2007, oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta 1215/2020 ja laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023.

Tampereen kaupungin strategia

Tampereen kaupungin toiminnallisella tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmalla toteutetaan käytäntöön niitä ihmisoikeuksia sekä kansainvälisiä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussopimuksia, joita Suomi on sitoutunut noudattamaan. Tampereen kaupunki on Tekemisen kaupunki 2030-

strategiassaan sitoutunut työskentelemään syrjimättömyyden puolesta. Myös Ihmisten Tampere – mahdollisuuksien kaupunki -pormestariohjelmassa linjataan, että Tampere edistää ihmisoikeuksia. Tampereen kaupungin toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma kytkeytyy erityisesti strategian painopisteisiin Yhdenvertaiset yksilöt ja Tekevät yhteisöt. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden sekä ihmisoikeuksien edistäminen on kaikkien Tampereen kaupunkiorganisaatiossa toimivien tehtävä. Tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja ihmisoikeuksiin liittyvä osaaminen on ammatillista osaamista, jota tarvitaan sosiaalisesti kestävästä kaupungin rakentamisesta. Lainsäädännön, strategian sekä erillisohjelmien ja -suunnitelmien lisäksi Tampereen kaupungin eettiset toimintaperiaatteet edistävät oikeudenmukaisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Tampereen kaupungin eettiset toimintaperiaatteet:

- Toimimme avoimesti ja läpinäkyvästi
- Edistämme toiminnassamme oikeudenmukaisuutta ja yhdenvertaisuutta
- Käyttäydymme kunnioittavasti ja pidämme huolta toisistamme
- Noudatamme hyvän hallinnon ja johtamisen periaatteita

Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ihmisoikeuksia edistetään Tampereen kaupungin palveluissa ja toiminnassa sekä kaupunkitasoisesti että palvelualueiden ja konsernihallinnon omissa rakenteissa. Kaupunkitasoista työskentelyä koordinoidaan sivistyspalvelujen palvelualueen yhteisistä palveluista. Tampereen kaupungin yhdenvertaisuustyötä koordinoi yhdenvertaisuuskoordinaattori. Lakisääteisiä vaikuttamistoimielimiä ovat nuorisovaltuusto sekä vanhus- ja vammaisneuvostot (Kuntalaki 2015/410).

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022-2025 edistää lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta. Suunnitelmaan sisältyvät alle 18-vuotiaita koskevat Unicefin lapsiystävällinen kunta (LYK) -kehittämistyön tavoitteet ja toimenpiteet vuosille 2022-2023.

Tampereen kaupungin osallisuus- ja yhteisöllisyysuunnitelma, kotouttamisohjelma, turvallisuussuunnitelma ja kestävä kehityksen ohjelma ohjaavat myös lukiokoulutuksen toimintaa. Lukion henkilökunta noudattaa Tampereen kaupungin henkilöstöpoliittisessa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa 2023-2024 määriteltyjä tavoitteita.

Lukion opetussuunnitelma

Opetushallituksen ohjeet velvoittavat toiminnallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden suunnitteluun oppilaitoksissa. Lukion opetussuunnitelman perusteissa (2019) todetaan, että lukio-opetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Tampereen kaupungin lukioiden opetussuunnitelmassa (2019) todetaan: Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin. Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielten, äidinkielen, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

Toiminnan kuvaus 2021-2023

Yleisesti Tampereen kaupungin lukioden tasa-arvoa- ja yhdenvertaisuustoimintaa lukuvuosina 2021-2023 kuvaa vallitsevan ilmapiirin ylläpitäminen. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistoimia on pyritty tekemään niiden esiin noustessa oppilaitosten arjessa.

Oppilaitosten henkilökunta on saanut koulutusta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön. Sinuiksi ry:n toiminnanjohtaja Mikko Ala-Kapee perehdytti koko lukiokoulutuksen henkilöstöä oppilaitosarjen sukupuoli- ja seksuaalisuusteemoihin. Myös AVI:n sateenkaarioppitunti - yhdenvertaisuus ja moninaisuus näkyväksi tarjosi mahdollisuuden pedagogiseen lähestymiseen jokaisessa oppiaineessa. Vuosina 2021-2023 esillä on ollut mm. opiskelijan haluaman kutsumanimen vaihtaminen Wilmaan ja tyttö-poika -puheen tarpeellisuus. Tampereen kaupungin lukiokoulutuksen verkkokurssitarjottimen tarjontaan on kiinnitetty huomiota. Verkkokurssitarjotin on kattava ja sisältää niin pakollisia kuin valinnaisia opintojaksoja. Tämä on monipuolistanut opintojaksojen suorittamista ja yhdenvertaisuutta.

Tampereen kaupungin lukioissa on tunnistettu tarve tietoturvaliselle yhteydenottolomakkeelle. Tätä varten on luotu yhteinen toisen asteen e-lomake Ilmoitus häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta, joka on Tampereen kaupungin lukioden opiskelijoilla saavutettavissa Wilmassa. Sähköisen ilmoituskanavan tarkoituksena on varmistaa, että yksikään kiusaamis- tai häirintätapaus ei jäisi piiloon. Opiskelijat voivat jatkossakin ottaa yhteyttä suoraan opettajaan, rehtoriin, koulun psykologiin, kuraattoriin tai muuhun koulun tai oppilaitoksen aikuiseen, jotta tapahtuneen yksityiskohdat voidaan selvittää ja tarvittaviin toimenpiteisiin ryhtyä niin tekijän kuin uhrin osalta. Sähköinen ilmoitus on yksi lisäkeino tuoda kiusaaminen ja häirintä esiin. Lomake on rakennettu niin, että se ohjaa vastaamaan kysymyksiin, jotta anonyymeistäkin yhteydenotoista saadaan tarpeeksi tietoa tilanteiden selvittämistä varten.

Vastuullinen kansainvälisyys- ja globaalikasvatus lukioissa on osaltaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä tukevaa toimintaa. Tampereen lukioissa jokainen opiskelija saa mahdollisuuksia vahvistaa kansainvälisyysosaamistaan. Opiskelijoita rohkaistaan toimimaan moninaisissa ympäristöissä lokaalissa ja globaalissa maailmassa. Opiskelija oppii tunnistamaan kansainvälisyyden lähiympäristössään, vierailuilla sekä verkon välityksellä. Lukioden

toimintakulttuurissa näkyy vastuullinen kansainvälisyys, kulttuurisen moninaisuuden arvostaminen ja yhteistyön merkityksellisyys.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyä ei ole teetetty opiskelijoille aikaisemmin. Tietoa on kuitenkin ollut aiemmin saatavilla THL:n kouluterveyskyselystä, johon ovat vastanneet 1. ja 3. vuoden opiskelijat. Kyselyssä on selvitetty tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista oppilaitoksen toimintakulttuurissa, vuorovaikutustilanteissa ja opintosuoritusten arvioinnissa.

Arvio aikaisempaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteutumisesta ja niiden tuloksista

Yhteisiin tavoitteisiin on aiemmassa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa kirjattu seuraavat tavoitteet tasa-arvoisuuden edistämiseksi. Tavoitteet on hyväksytty lukiokoulutuksen johtoryhmässä syksyllä 2018.

1. Puhutaan. Keskustellaan tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta enemmän.
2. Puututaan. Puututaan eriarvoiseen kohteluun, kiusaamiseen, häirintään ja syrjintään.
3. Muututaan. Kehitetään yhdessä toimintatapoja tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Toimenpiteet on kirjattu aiemmassa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa pelkästään Tampereen kaupungin lukioden yleiseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan.

Oppilaitoskohtaisia toimenpiteitä ei ollut kirjattu, joten oletuksena on, että kaikki oppilaitokset ovat noudattaneet puhutaan, puututaan ja muututaan -kaavaa toimenpiteinä. Konkreettisten toimenpiteiden kirjauksen puuttuessa arvioita aikaisempaan tasa-arvo- ja

yhdenvertaisuussuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteutumisesta ja niiden tuloksista on haastavaa esittää. Yleisesti Tampereen kaupungin lukioissa rehtorit ilmaisivat tasa-arvo- ja

yhdenvertaisuustyön tärkeäksi osaksi oppilaitosten arkea. Ilmenneisiin häirintä- ja

syrjintätapauksiin kerrottiin puututtavan välittömästi. Haasteena koettiin kuitenkin se, että

tapauksia tulee todella harvoin henkilöstön tietoisuuteen. Wilmasta löytyvä epäasiallisen kohtelun ilmoituslomake on ollut käytössä.

Kartoitus oppilaitosten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteesta

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman päivittämistä varten tilannekartoitusta tehtiin syksyllä 2023 haastatteleamalla rehtoreita oppilaitosten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteesta, laatimalla tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely Wilmassa opiskelijoille ja keskustelemalla lukioden opiskelijakunnanhallitusten kanssa oppilaitosten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteesta. Myös THL:n kouluterveyskyselyn tuloksia hyödynnettiin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteen kartoittamisessa.

Opiskelijavalinnat

Opiskelijavalinta tapahtuu hakijoiden perusopetuksen päättötodistuksen lukuaineiden keskiarvon perusteella. Hakijat ovat tasavertaisessa asemassa kotikunnasta riippumatta. Lukioden ns. keskiarvoraja määräytyy hakijoiden määrän ja peruskoulun päättötodistuksen perusteella. Lisäksi lukiolinjoilla voi olla omia alimpia keskiarvorajoja. Perusopetuksen keskiarvoraja lasketaan seuraavista oppiaineista:

- äidinkieli ja kirjallisuus, A1-, A2-, B1- ja B2-kieli, matematiikka, biologia, maantieto, fysiikka, kemia, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia ja yhteiskuntaoppi.

Tasapistetapauksissa lasketaan kaikkien aineiden keskiarvo.

Valtakunnalliseen erityistehtävään tai koulutuksenjärjestäjän opetussuunnitelmalliseen painotukseen haettaessa valintaperusteina voivat lisäksi olla tiettyjen oppiaineiden painottaminen keskiarvossa, pääsykokeet, ennakkotehtävät ja lausunnot.

Aikuislukiossa 18 vuotta täyttäneet voivat suorittaa koko lukion oppimäärän tai opiskella yksittäisiä aineita. Alaikäinen voidaan hyväksyä aikuislukion opiskelijaksi erityisestä, terveydentilaan tai henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen liittyvästä syystä. Aikuislukio ei ole mukana yhteishaussa, vaan opiskelijaksi voi ilmoittautua koko lukuvuoden ajan, ja opinnot voi aloittaa myös kesken lukuvuoden.

Opetuksen järjestäminen

Tampereen kaupungin lukioden opetus pyritään järjestämään niin, että kaikilla opiskelijoilla riippumatta etnisestä taustasta, uskonnosta, vakaumuksesta, iästä, ulkonäöstä, vammasta tai

sukupuolisesta ja seksuaalisesta suuntautumisesta on yhdenvertainen mahdollisuus osallistua opetukseen. Opetuksessa edistetään suomalaista kulttuuria ja sen tuntemusta. Samalla pyritään kuitenkin eri kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen ja aitoon kansainvälisyyteen.

Opetusmenetelmissä pyritään käsittelemään asioita kulttuurisensitiivisesti. Tampereen kaupungin lukioiden opiskelijoilla on tarjolla monenlaisia mahdollisuuksia ja tapoja opiskella. Opiskelijoiden on esimerkiksi mahdollisuus valita opintojaksoja myös kattavalta verkkokurssitarjottimelta.

Opintosuoritusten arviointi

Opintosuorituksen ja opiskelijan arviointi perustuu opetussuunnitelman perusteissa kuvattuihin ja lukion opetussuunnitelmassa tarkennettuihin arvioinnin periaatteisiin sekä oppiaineiden tavoitteisiin. Opiskelijalle pitää kertoa arvioinnin tehtävästä ja kohteesta, arvosana-asteikosta ja arviointikriteereistä ja mahdollisuudesta korottaa arvosanaansa. Lisäksi opiskelijan pitää tietää, mitä suorituksia opintojen eteneminen edellyttää ja miten päättöarvosanat muodostuvat.

Tampereen kaupungin lukioissa jokaisen opintojakson alussa opiskelijat saavat opettajalta tiedon siitä, kuinka arviointi toteutetaan opintojaksolla. Näin pyritään varmistumaan siitä, että arviointi on mahdollisimman läpinäkyvää ja tasapuolista. Arviointi perustuu opiskelijan osaamiseen suhteessa kurssin tavoitteisiin ja riittävän vahvaan näyttöön. Opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa osaamistaan monin eri tavoin.

Opintosuoritukseensa tyytymättömällä opiskelijalla on mahdollisuus korottaa numeroaan opetussuunnitelmassa kuvatulla tavalla sekä mahdollisuus hakea arviointiinsa oikaisua. Hän voi keskustella arvosanastaan arvosanan antaneen opettajan kanssa. Mikäli opiskelija on edelleen tyytymätön arviointiinsa, hän voi kääntyä asiassa rehtorin puoleen. Arvioinnin oikaisun käytännöt on käsitelty koulun opetussuunnitelmassa.

Opinto-ohjaus

Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolitietoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen- ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa. Tiedostavan ohjauksen toimintaperiaatteet vaihtelevat ohjausmuodon mukaan. Sukupuoli- ja kulttuuritietoisessa ryhmäohjauksessa opiskelijoita

tuetaan, rohkaistaan ja haastetaan tarkastelemaan työelämää, elinkeinorakennetta sekä ammattialoja monipuolisesti ja kriittisesti. Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa. Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisvaiheessa lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Häirintä ja sen ehkäisy

Kaikkien Tampereen kaupungin lukioissa opiskelevien ja työskentelevien tulee kohdella toisiaan kunnioittavasti ja tasavertaisesti. Minkäänlaista etniseen taustaan, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään, seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoleen tai sukupuoliseen identiteettiin kohdistuvaa häirintää ei hyväksytä. Tämä koskee sekä henkistä että fyysistä häirintää. Myös kaikenlainen ei-toivottu kielenkäyttö on ehdottomasti kiellettyä. Jokaisella opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Häirinnän kohteeksi joutunut voi kertoa asiasta kenelle tahansa henkilökunnan jäsenelle. Asia saatetaan aina rehtorin tiedoksi. Epäasialliseen kielenkäyttöön ja käyttäytymiseen puututaan aluksi keskustellen. Toistuvissa tapauksissa opiskelija voi saada kirjallisen varoituksen ja hänet voidaan erottaa koulusta määräajaksi.

Syrjintä ja sen ehkäisy

Syrjinnän kieltö koskee niin välitöntä kuin välillistä syrjintää. Tampereen kaupungin lukiossa pidetään huoli siitä, että ketään ei syrjitä hakuprosessissa, arvioinnissa, opetuksessa eikä oppilaitoksen muussa yleisessä toiminnassa.

Häirintää ja syrjintää ennaltaehkäistään seuraavin toimenpitein: jokaisessa oppilaitoksessa keskustellaan häirintään liittyvistä asioista yhteisten ohjeistusten mukaisesti, oppilaitoksilla on kiusaamistapausten käsittelyyn selkeät toimintaohjeet, oppilaitoksissa pyritään luomaan toimintakulttuuri, jossa häirinnän sivustaseuraajia ei ole, vaan jokainen osaa ja uskaltaa puuttua koulussa esiintyvään häirintään ja pitää häirityn puolta.

Toimenpiteet tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön edistämiseksi

Oppilaitoksen rehtori vastaa päätöksenteosta liittyen myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioihin. Syksyllä 2023 Tampereen kaupungin lukioihin on nimetty oppilaitoskohtaiset yhdenvertaisuushenkilöt. Yhdenvertaisuushenkilön toimenkuvaan kuuluu tasa-arvon ja yhdenvertaisuusteemojen jalkauttaminen oppilaitosten arkeen. Yhdenvertaisuushenkilö on aikuinen, jonka puoleen opiskelija voi kääntyä ongelmatilanteissa helposti ja luottamuksella. Hän toimii aktiivisesti kahteen suuntaan: hän tarkastelee yksikkönsä toimintaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta ja on aloitteellinen, kun ilmiöt tai ongelmat vaativat toimimista. Yhdenvertaisuushenkilö on myös ihminen, jonka puoleen yksikön opiskelijat voivat kääntyä, kun on kysyttävää, ehdotettavaa tai ongelmia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisessa tai toimivuudessa. Yhdenvertaisuushenkilö osaa ohjata kysyjän eteenpäin, esimerkiksi kiusaamiseen, häirintään ja ahdisteluun liittyvissä ongelmissa. Syksyllä 2023 yhdenvertaisuushenkilöt ovat mm. yhdessä opiskelijoiden kanssa luoneet oppilaitoskohtaiset turvallisemman tilan periaatteet ja vastanneet niiden toimeenpanosta oppilaitosten arjessa.

Tampereen kaupungin lukioissa on tunnistettu tarve edistää eri kieliryhmien tasa-arvoisia ja yhdenvertaisia koulutus- ja tukipalveluita. Lukiokoulutus tiedostaa kielellisen moninaisuuden tuen tarpeen lukio-opintojen aikana. Lukiokoulutuksessa kehitetään tuen muotoja lisäämällä esimerkiksi samanaikaisopettajuutta ja kouluttamalla henkilöstöä varhaisen tuen tarpeen tunnistamiseen. Muut toimenpiteet ovat kirjattu tämän asiakirjan liitteeseen, jossa käsitellään yleisesti Tampereen kaupungin lukioiden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuden nykytilannetta, asetettuja tavoitteita ja toimenpiteitä. Vastuutahoa ja seurantaa ei taulukkoon ole kirjattu, sillä kukin oppilaitos täyttää kohdat omaan lukuvuosisuunnitelman liitteeseen. Rehtori on oppilaitoskohtaisesti vastuussa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistoimista.

Tavoitteet on asetettu syksyllä 2023 johdetusta nykytilasta ja yleistetty siten, että taulukosta eivät selviä oppilaitosten yksilölliset tilanteet. Kukin oppilaitos on tietoinen omasta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteestaan ja valitsee tästä suunnitelmasta omalle oppilaitokselleen hyödylliset tavoitteet ja kirjaa toimenpiteet, vastuutahot, opiskelijoiden osallisuuden ja toiminnan arvioinnin lukuvuosisuunnitelman liitteeksi. Tämä liite on oppilaitoksen henkilöstön, opiskelijoiden ja huoltajien saavutettava.

Suunnitelman käsittely, seuranta ja arviointi

Käsittely

- Tampereen kaupungin lukioiden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toimenpiteitä luotiin johtoryhmän tiimipäivässä syksyllä 2023.
- Oppilaitoskohtaiset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat ovat oppilaitoskohtaisen lukuvuosisuunnitelman liitteenä. Liitteissä kuvataan kunkin oppilaitoksen tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot, opiskelijoiden osallisuus ja toiminnan arviointi.
- Rehtorit vastaavat oppilaitoskohtaisesti suunnitelman ja oppilaitoskohtaisten osien läpikäymisestä lukioissa henkilöstön ja opiskelijakunnan kanssa.
- Johtoryhmä käsittelee tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman joulukuun 2023 kokouksessa, jonka jälkeen lukiokoulutuksen johtaja vahvistaa asiakirjan.
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa päivitettiin marraskuussa 2024, jonka jälkeen johtoryhmä käsittelee tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman joulukuun 2024 kokouksessa, jonka jälkeen lukiokoulutuksen johtaja vahvistaa asiakirjan.

Seuranta ja arviointi

- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumisesta saadaan opiskelijoiden osalta THL:n kouluterveyskyselystä sekä 1. ja 3. vuoden opiskelijoille suunnatuista kyselyistä.
- Tarvittaessa toteutetaan erillinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely seuraavan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman päivittämisen myötä.
- Huoltajien osallisuus toteutuu muun muassa huoltajakyselyn avulla.
- Suunnitelman toteutumista tarkastellaan vuosittain lukuvuosisuunnitelman yhteydessä, jolloin tarkastellaan lukuvuosittainen toteuma ja tehdään tarvittavat tarkistukset.
- Tampereen kaupungin lukiokoulutuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman kokonaispäivitys tehdään kolmen vuoden välein. Seuraavan kerran lukuvuonna 2026–2027, ellei toisin ei päätetä. Oppilaitokset tarkastelevat vuosittain oppilaitoskohtaisia tavoitteita ja toimenpiteitä osana lukuvuosisuunnitelman päivittämistä.
- Tasa-arvo ja yhdenvertaisuusteemat ovat osa Tampereen kaupungin strategiaa.

Lähteet

Globaali- ja kansainvälisyyskasvatuksen suunnitelma 2022-2023. Tampereen kaupunki, lukiokoulutus. Saatavilla osoitteessa: https://www.tampere.fi/sites/default/files/2022-08/KV_toimintasuunnitelma%20lukiot%202022_2023.pdf

Hakuopas 2023. Tampereen seudun lukiot. Saatavilla osoitteessa: https://www.e-julkaisu.fi/tampereen_kaupunki/toisen_asteen_koulutus/hakuopas_2023/mobile.html#pid=1

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986. Annettu Helsingissä 1.1.1987. Saatavilla osoitteessa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>.

Lapsen oikeudet. 2023. Saatavilla osoitteessa: <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus-turvaa-lasten-ihmisoikeudet/>

Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019. Opetushallitus. Saatavilla osoitteessa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2019.pdf

Lukioiden yhteistyötahot. Saatavilla osoitteessa: <https://www.tampere.fi/koulutus/lukiokoulutus/lukioiden-yhteistyotahot#top>

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013. Annettu Helsingissä 30.12.2013. Saatavilla osoitteessa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287#Pdm46434450987152>

Tampereen kaupungin lukioiden opetussuunnitelma 2021. Saatavilla osoitteessa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/opetussuunnitelma/22576030/lukiokoulutus/tiedot>

Tampereen strategia 2030. Saatavilla osoitteessa: <https://www.tampere.fi/tampereen-strategia>

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. Annettu Helsingissä 30.12.2014. Saatavilla osoitteessa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/201413>

Liite 1. Toimenpiteet tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön edistämiseksi 2024-2026

Teema	Nykytilanne	Tavoite	Toimenpiteet vuosina 2023-2026	Vastuutaho ja seuranta (tiimi, työnimike tms.)
Yhdenvertaisuus	Yhdenvertaisuuden koetaan toteutuvan pääsääntöisesti hyvin. Opiskelijat toivovat enemmän puhetta, tietoisuutta, teemojen yhdistämistä oppiaineisiin.	Opiskelijoiden kanssa käydään arvokeskusteluja moninaisuutta, yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä, toisen kunnioittamista koskien. Oppilaitoksen sisäinen ja ulkoinen viestintä saavuttaa kaikki käyttäjäryhmät. Oppilaitoksen henkilökunta ja opiskelijat ovat tietoisia yhdenvertaisuuslinjauksista. Opiskelijoiden osallisuuden lisääminen.	Ryhmänohjaukseen lisätään keskustelua teemoista. Kahdella kielellä tapahtuvan viestinnän tehostaminen Opiskelijat voivat päivittää Wilmassa lukevan kutsumanimen toimistossa. Tehdään näkyväksi yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja syrjimättömyys koko koulun yhteisinä teemoina koulun tiloissa, ryhmänohjauksissa, tunneilla ja antirasistisella teemaviikolla.	Oppilaitoskohtaiset vastuutahot ja seurannan oppilaitokset kirjaavat omaan oppilaitoskohtaiseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusosioon, lukuvuosisuunnitelman liitteeksi.
Tasa-arvo	Opiskelijat toivovat enemmän puhetta, tietoisuutta, teemojen yhdistämistä oppiaineisiin.	Oppilaitoksen henkilöstö reflektoi omia arvoja ja asenteita suhteessa erilaisuuteen ja moninaisuuteen.	Monimuotoisuus tuodaan esille markkinoinnissa ja viestinnässä.	Rehtorit vastaavat oppilaitoskohtaisesti suunnitelman ja oppilaitoskohtaisten osien läpikäymisestä lukioissa henkilöstön ja opiskelijakunnan

	Henkilökunnan tietoisuuden lisääminen tasa-arvo-teemoista.	Oppilaitoksessa tunnistetaan sukupuolinormit ja niiden vaikutukset. Monimuotoisuuden näkyminen viestinnässä.	Opiskelijoille sanoitetaan mahdollisuus vaikuttaa siihen, millä nimellä häntä tunneilla kutsutaan. Opettajien kesken keskustelua puhetavasta ja opiskelijoiden puheisiin puuttumisesta. Kiinnitetään huomiota puhetapoihin, kyseenalaistetaan puheessa ja teoissa syrjiviä rakenteita ja toteutetaan normikriittisyyttä.	kanssa sekä tavoitteiden saavuttamisesta.
Turvallisuus	Opiskelijoilla epätietoisuutta häirinnän ja syrjinnän ilmoittamisesta ja siihen liittyvistä prosesseista. Epäasiallisen kohtelun kanssa jäädään yksin tai koetaan, ettei oppilaitos ole tehnyt asian selvittämiseksi tarpeeksi.	Kiusaamisen vastainen suunnitelma on laadittu ja se käydään vuosittain läpi sekä päivitetään tarvittaessa. Turvallisemman tilan periaatteilla pyritään luomaan tasa-arvoinen ja kaikille avoin paikka oppia ja työskennellä Häirinnän ja syrjinnän ilmoittamisen väylät ja	Turvallisemman tilan periaatteet luodaan oppilaitoksille ja otetaan käyttöön. Opiskelijat voivat suunnitella ja toteuttaa graafisen suunnittelun opintojaksolla julisteita ja koululla voidaan järjestää opiskelijälähtöinen tiedotuskampanja.	

		käsittelyprosessit selvennetään opiskelijoille. Henkisen ja fyysisen turvallisuuden tietoisuus ja toimenpiteiden läpinäkyvyys. Oppilaitoksessa kaikki henkilökunnan jäsenet ja opiskelijat ymmärtävät keskeiset turvallisuuteen liittyvät ohjeistukset. Oppilaitoksen esteettömyyden parantaminen.	Tietoisuuden lisääminen yhdenvertaisuudesta, monimuotoisuudesta ja tiedostamattomista olettamuksista koulutuksen avulla. Opiskelijoille ja henkilökunnalle. Vuosittaisen ryhmäkohtaisen turvallisuuskävelyn ylläpitäminen (fyysinen ja konkreettinen kävely + kertausmateriaali myöhempinä vuosina). Tehdään useampi kanava häirintä- ja syrjäytämiskokemusten ilmoituksista.
Opintosuoritusten arviointi	Sukupuolen ei koeta vaikuttavan juuri lainkaan opintosuoritusten arvioinnissa. Arvioinnin monipuolisuutta	Arvioinnin kohteena opintosuoritukset, ei persoona. Arvioinnin monipuolisuus. Arvioinnin läpinäkyvyys opiskelijoille.	Kerrataan aina opintojakson alussa arvioinnin kriteerit. Tämän tiedon oltava aina saavutettavissa. Aineryhmissä opettajat keskustelevat

	toivotaan opiskelijoiden puolesta.		arviointiperusteista lukuvuoden alussa.
Opetuksen järjestäminen ja oppimiserot	Oppilaitoksissamme koetaan, että erilaisten oppijoiden tarpeet otetaan melko hyvin huomioon opetuksessa. Yleisesti sukupuolen koetaan vaikuttavan melko tai erittäin vähän kohteluun oppitunneilla.	Opetusmenetelmien monipuolisuus. Oppimateriaalit ja opetusmenetelmät ovat saavutettavia. Yhdenvertaiset oppimisen mahdollisuudet turvataan tarvittaessa erityisjärjestelyiden ja tukipalveluiden avulla.	Tampereen kaupunginkirjastoon paperisia oppikirjoja lukiolaisten saatavaksi. Tarkistetaan, onko tieto Wilmassa saavutettavaa Pyritään kehittämään selkokieliä ja monikieliä ohjaus- ja tiedotemateriaaleja. Ryhmänohjaajat informoivat huoltajia tarvittaessa yksilöllisesti.

